

Az élet élni akar, de ennek ára van!

Túlélési és újrakezdési stratégiák 10 évvel a vörösiszap katasztrófa után

Sajtóközlemény, Budapest, 2020. október 1.

Ma hozta nyilvánosságra kutatásának első eredményeit a Vörösiszap-kutatás 2020 független kutatási program, amely a Társadalomtudományi Kutatóközpont támogatásával, Magyarországon elsőként vizsgálta egy ipari-természeti katasztrófa hosszútávú, komplex társadalmi hatásait.

A kutatási program a 2013-ban végzett felmérés (180 fő közvetlen és 180 közvetetten károsult személy megkérdezésének) megismétlése volt, kiegészítve az egészségügyi-pszichés állapotot, egyéni és közösségi kommunikációt feltáró kutatási szempontokkal. A kutatók a jelenlegi helyzetre reagálva rákérdeztek e különlegesen sérülékeny csoportnál a COVID-19 járvány hatásainak megélésére is.

Az eredmények alapján, a vörösiszap-katasztrófa után 10 évvel, a károsult települések társadalmi jellemzői már nem a károsultság foka, hanem három, különböző újrakezdési stratégia mentén voltak leírhatóak. A hosszú távú társadalmi hatások – egyéni és közösségi szinten – első sorban a katasztrófa (fizikai, lelki sérülés, szenvedés, anyagi veszteségek) és másodsorban a kárrendezés nem szándékolt következményeivel (ellentétek, társas kapcsolatok meggyengülése) történő megküzdésben jelentkeztek. Kolontáron, ahol sikerült spontán, belső erőforrásokat mozgósítani a közösséget ért negatív hatásokkal való megküzdéshez, pozitívabban ítélték meg a település jövőképét. Ezzel szemben Devecserben, ahol az erőforrások jórészt felemésztettek az ellentétek és a tartósan megoldatlan szociális problémák, amelyeket még ráadásul veszteségek (elvándorlás) is kísérték, a település jövőjét pesszimistábban ítélték meg az ott lakók. Somlóvásárhelyen az újrakezdéshez kevesebb erőforrást kellett bevetni, a település jövőképében a nyitottság és kiaknázatlan természeti adottságok játszanak szerepet.

A megkérdezettek egészségügyi-pszichés állapotára vonatkozóan a kutatók azt találták, hogy a krónikus megbetegedések száma szignifikáns módon nőtt, mind a 2010 előtti és a jelenlegi (2020) összevetésben, mind pedig az életkori emelkedés függvényében. A

vörösiszap tragédiában érintett települések lakói eltérően reagáltak a vörösiszap keltette stresszre. Mivel Kolontáron voltak a halálos áldozatok, a katasztrófa lelkiileg jobban megviselte az ott élőket. Napjainkban az újabb stressz – a COVID-19 járvány – a nőket és a devecserieket érintette fokozottabban. Mindhárom település lakói "reziliens" (rugalmasan ellenálló) emberként jellemezték magukat. Olyan képet alakítottak ki önmagukról, hogy ők képesek alkalmazkodni a változásokhoz, és elég erős emberek. Ez a pozitív ön-kép a kolontáriaknál volt a legerősebb.

A károsult településeken élők kommunikációját vizsgálva megállapítható, hogy bár a katasztrófa emléke együtt él az érintettekkel, ma már nem képezi a mindennapos gondolkodás és beszélgetés tárgyát, egyedül Devecseren van jelen szignifikáns módon. A katasztrófa utóéletével kapcsolatos híreket jellemzően azok követik, akik a MAL Zrt-t tartják felelősnek a katasztrófáért. A leghitelesebb hírforrásnak a megkérdezettek 10 éve változatlanul a családot tekintik. A követett témák közül, bár jelentős települési eltérésekkel, az egyéni sorsok és a településfejlesztés ügye foglalkoztatta leginkább a megkérdezetteket.

Általános megállapításként fogalmazható meg, hogy közvetlenül a katasztrófák utáni és hosszútávú helyreállításban a sérült közösségek jól-létének, egészségügyi, pszichés- és társas-kapcsolati rehabilitációjának ugyanolyan hangsúlyt kellene kapniuk, mint a fizikai környezet helyreállításának.

A kutatás részletes eredményeiről a kutatók november elején egy szakmai konferencia keretében számolnak majd be.

További információ:

Vörösiszap 2020 kutatócsoport / <https://vorosiszap-kutatas2020.hu/> / info@vorosiszap-kutatas2020.hu

A kutatócsoport tagjai:

Bartal Anna Mária, szociálpolitikus-szociológus / ambartal@gmail.com

Ferencz Zoltán, közgazdász, szociológus / ferencz.zoltan69@gmail.com

Fodor János, lelkipásztor, plébános / janfodor@gmail.com

Sarlós Gábor, kommunikációkutató / gabor.sarlos@gmail.com

V. Komlósi Annamária, pszichológus, egészségfejlesztő szakpszichológus / v.komlanna@gmail.com

Az elemzésben közreműködtek:

Fekete Mariann, szociológus

Rózsa Sándor, pszichológus, egészségfejlesztő szakpszichológus